

Aanvullend onderzoek roek, ransuil en vleermuizen

In het kader van de Wet natuurbescherming

Plangebied: Regionale kadeversterking Giessen- Noordeloos

Opsteller: K. van Veen

Aanvullend onderzoek roek, ransuil en vleermuizen

In het kader van de Wet natuurbescherming

Ondertitel	Plangebied: Regionale kadeversterking Giessen-Noordeloos
Opsteller	K. van Veen
Datum	26-01-18
Versienummer	02
Rapportkenmerk	ER20171108v02
Aantal pagina's	31
Opdrachtgever	BWZ Ingenieurs
Contactpersoon	H. Zwart
Collegiale toets	L. Boon
Wijze van citeren	Veen, van, K. 2018. Aanvullend onderzoek roek, ransuil en vleermuizen In het kader van de Wet natuurbescherming Plangebied: Regionale kadeversterking Giessen-Noordeloos. Kenmerk ER20171108v02. Ecoresult B.V., Dordrecht.

Ecoresult B.V.
Van Ravesteyn-erf 156
3315 DK Dordrecht
078 75 184 12
info@ecoresult.nl
www.ecoresult.nl

© copyright Ecoresult B.V. 2018

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

Ecoresult B.V. kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Onderzoeksvragen.....	5
1.3 Leeswijzer.....	6
2 Beschrijving activiteit.....	7
2.1 Locatie.....	7
2.2 Huidige situatie.....	7
2.3 Geplande werkzaamheden.....	8
2.4 Nieuwe situatie.....	9
2.5 Planning van werkzaamheden.....	9
3 Onderzoek beschermde soorten.....	11
3.1 Werkwijze.....	11
3.2 Volledigheid onderzoek.....	12
3.3 Resultaten aanvullend onderzoek.....	13
4 Effectbeoordeling.....	23
4.1 Roek.....	23
4.2 Ransuil.....	24
4.3 Vleermuizen.....	24
5 Maatregelen.....	27
5.1 Roek.....	27
5.2 Vleermuizen.....	27
6 Conclusies en aanbevelingen.....	29
6.1 Conclusies.....	29
6.2 Aanbevelingen.....	30
7 Literatuur.....	31
7.1 Literatuur.....	31
7.2 Internet.....	31

1 Inleiding

1.1 *Aanleiding*

Waterschap Rivierenland is voornemens kadeverbeteringen uit te voeren in het plangebied. Naar aanleiding hiervan is in 2016 door Ecoresult B.V. een potentieonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde flora en fauna¹. Uit dit onderzoek bleek dat er in het plangebied potentie aanwezig is voor:

- Vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel functioneel leefgebied van vleermuizen
- Voortplantingsplaatsen van roek
- Roestplaatsen van ransuil

Aanvullend onderzoek naar deze soortgroepen is noodzakelijk om te vast te stellen of deze soorten inderdaad aanwezig zijn en zo ja, hoe in het kader van de Wet natuurbescherming gehandeld dient te worden.

1.2 *Onderzoeksvragen*

In het onderzoek worden 5 onderzoeksvragen beantwoord:

1. Zijn vleermuizen, roek en ransuil aanwezig?
2. Welke functie(s) heeft het object of het gebied voor vleermuizen, roek en ransuil?
3. Blijft de functionaliteit van de voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen behouden?
4. Welke eigenschappen van het object of gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?
5. Is ontheffing op de Wet Natuurbescherming noodzakelijk?

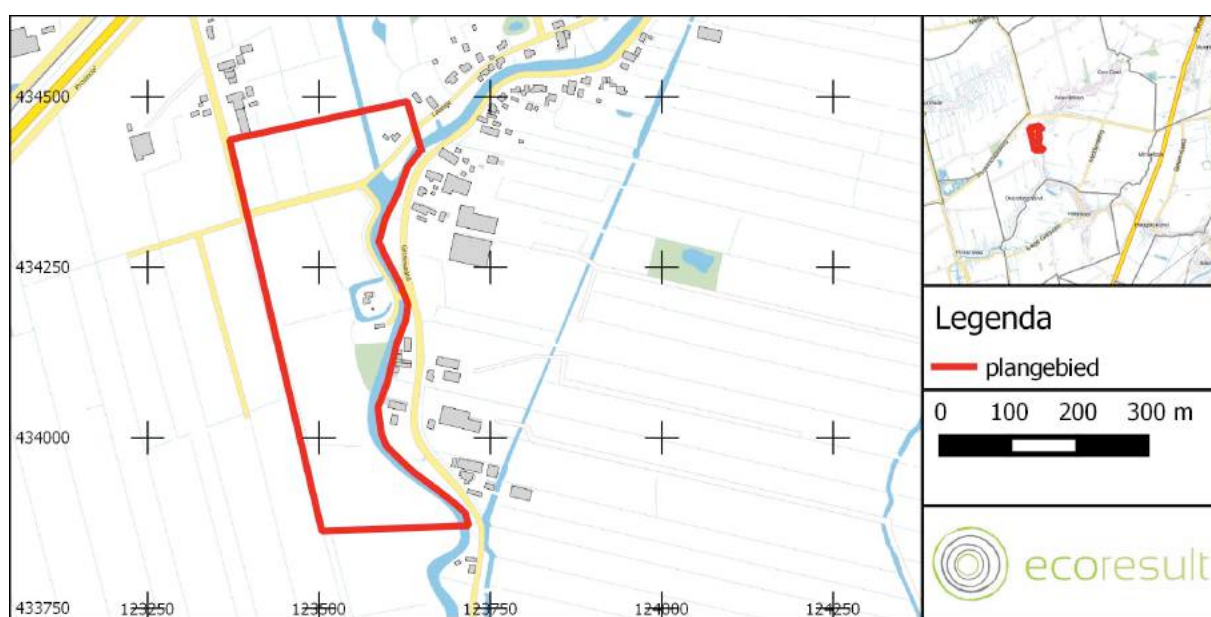
¹ Veen, K. van, 2016. Natuurtoets. In het kader van de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Natuurnetwerk Zuid-Holland. Plangebied: Regionale kadeversterking Giessen- Noordeloos. Rapportkenmerk ER20160926v01. Ecoresult B.V., Dordrecht.

1.3 *Leeswijzer*

In deze rapportage worden allereerst het plangebied en de geplande activiteiten beschreven. Hierna volgt een beschrijving van de werkwijze van het onderzoek, de resultaten van het onderzoek en een effectbepaling van de geplande werkzaamheden. Aansluitend wordt beschreven welke maatregelen genomen dienen te worden negatieve effecten te voorkomen of te verminderen. Er wordt afgesloten met de conclusies en aanbevelingen.

2 Beschrijving activiteit

2.1 Locatie

Afbeelding 1: Ligging van het plangebied (rood omlijnd), voor de regionale ligging, zie kaartinset rechtsboven. Bron: PDOK

Het plangebied genaamd kadetraject Giessen- Noordeloos is gelegen in de gemeente Giessenlanden, provincie Zuid-Holland. Het plangebied is gelegen ten zuiden van het dorp Noordeloos en betreft een kadetraject van circa 600 meter lang ten zuiden van de bebouwde kern van Noordeloos. Zie voor de ligging Afbeelding 1.

2.2 Huidige situatie

- Het plangebied betreft een kadetalud van circa 550 meter lang. Het betreft een kadetalud deels in de openbare ruimte en deels op privéterrein.
- In het noordelijk deel van het plangebied is een asfaltpad over de kade aanwezig. Deze heeft een lengte van circa 300 meter.
- Bebouwing is aanwezig in de vorm van een vrijstaand woonhuis en een houten schuur. Binnen

het plangebied bevinden zich tevens meerdere (oude) stenen muren.

- Over de hele lengte van het traject zijn bomen op de kruin aanwezig. Dit betreffen voornamelijk knotwilgen, elzen, lindes, essen, esdoorns en treurwilg met een stamdiameter tot maximaal 50 centimeter (uitzondering is een treurwilg met een stamdiameter van ruim 1 meter). In meerdere bomen zijn spechtengaten en scheuren in de bast aanwezig.
- Langs de westrand van het plangebied is grasland aanwezig. Ten tijde van het veldbezoek graasden hier koeien.
- Open water is aanwezig in de vorm van de rivier de Giessen en enkele afwateringsslootjes aan de binnenzijde van het kadetalud. De Giessen heeft een breedte van 10- 15 meter. De afwateringsslootjes stonden ten tijde van het veldbezoek grotendeels droog en/of waren volledig bedekt met eendenkroos.
- De oever van de rivier de Giessen is deels onverhard (circa 200 meter). Op de oever staat een ruige begroeiing van riet, harig wilgenroosje en lisdodde. Ten zuiden hiervan is een harde betonnen grondkeringsconstructie aanwezig. Het meest zuidelijke deel (ca. 150m) is wederom onverhard.
- Verlichting is langs het kadetraject afwezig.
- Lijnvormige structuren zijn aanwezig in de vorm van doorgaand open water (de Giessen) en bomenrijen met een hoogte tot 10 meter.

2.3 *Geplande werkzaamheden*

Activiteiten zoals beschreven in het Programma van Eisen (06-06-2016) en afgeleid van de Opbreektekening. Herbeoordeling is nodig wanneer activiteiten wijzigen. De voorgenomen activiteiten betreffen²:

- De bomen op de kade worden gekapt. Ten noorden van het Laantje 16 worden de essen gekapt en wordt de coniferen haag langs de fruittuin verwijderd. De rij knotwilgen blijft behouden. De essenlaan wordt vervangen door andere bomen.
- Ten zuiden van het Laantje 16 worden alle bomen op het talud gekapt.
- De bomenrij ten oosten van het plangebied tegen de bebouwing van de Opzoomerlaan blijft behouden.
- De betonnen grondkeringsconstructie langs de oever wordt verwijderd.
- Vervangen duiker onder de kade.

² Programma van eisen Ingenieursdiensten Regionale kadeversterking Giessen - Noordeloos

- Verwijderen/vervangen asfalt paden
- Ophogen van het kadetalud.
- Ophogen van de kruin.
- Ten noorden van het Laantje 16 wordt een rij knotwilgen terug geplant.

2.4 *Nieuwe situatie*

In de nieuwe situatie is de kade geherstructureerd en voldoet aan de hedendaagse veiligheidseisen.

2.5 *Planning van werkzaamheden*

De exacte planning is op dit moment nog niet bekend, de werkzaamheden worden uitgevoerd in 2018.

3 Onderzoek beschermde soorten

3.1 *Werkwijze*

De volgende soorten/soortgroepen zijn onderzocht:

- Roek:** Onderzoek naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en functioneel leefgebied van roek binnen het plangebied conform de condities en methodiek van het Kennisdocument roek.
- Ransuil:** Onderzoek naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en functioneel leefgebied van ransuil binnen het plangebied conform de condities en methodiek van BMP.
- Vleermuizen:** Onderzoek naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen en functioneel leefgebied (vliegroute en foerageergebied) van vleermuizen binnen het plangebied conform de condities en methodiek van het meest actuele vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol 2017).

In tabel 1 en 2 is een overzicht gegeven van de het aanvullend onderzoek, de onderzoeksmomenten, weersomstandigheden en betrokken ecologisch deskundigen. Alle betrokken deskundigen hebben aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van roek, ransuil en vleermuizen. De veldbezoeken zijn uitgevoerd onder goede weersomstandigheden, conform het kennisdocument roek en het vleermuisprotocol 2017. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van batdetectors (Pattersson D240x), opname apparatuur (Ediroll) diverse verrekijkers en diverse zaklampen.

Veldbezoek	Datum	Type onderzoek	Moment	Onderzoeker	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Windrichting	Windkracht (bft)
1	12-01-2017	functioneel leefgebied	ochtend	B. Verhoeven	4 °C	0	ZW	2 bft

Tabel 1: Onderzoeksmomenten ransuilonderzoek, met weergegevens. Bron: KNMI.nl, gecorrigeerd met eigen waarnemingen in het veld.

Veldbezoek	Datum	Type onderzoek	Moment	Onderzoeker	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Windrichting	Windkracht (bft)
1	12-01-2017	vaste rust- en verblijfplaatsen	ochtend	B. Verhoeven	4 °C	0	ZW	2 bft
2	29-03-2017	vaste rust- en verblijfplaatsen	ochtend	B. Verhoeven	7 °C	0	WNW	2 bft
3	12-04-2017	vaste rust- en verblijfplaatsen	ochtend	B. Verhoeven	12 °C	0	ZW	3 bft

Tabel 3: Onderzoeksmomenten roekonderzoek, met weergegevens. Bron: KNMI.nl, gecorrigeerd met eigen waarnemingen in het veld.

Veldbezoek	Datum	Type onderzoek	Moment	Onderzoeker	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Windrichting	Windkracht (bft)
1	18-05-2017	vaste rust- en verblijfplaatsen & functioneel leefgebied	21:45- 23:45	K. van Veen & B. Verhoeven	12 °C	0	WNW	2 bft
2	22-06-2017	vaste rust- en verblijfplaatsen & functioneel leefgebied	3:30- 5:30	K. van Veen & B. Verhoeven	18 °C	0	WNW	3 bft
3	31-08-2017	vaste rust- en verblijfplaatsen & functioneel leefgebied	1:30- 3:30	K. van Veen & B. Verhoeven	16 °C	0	W	2 bft
4	22-09-2017	vaste rust- en verblijfplaatsen & functioneel leefgebied	23:00- 1:00	M. Oomen & G. Tanis	12 °C	0	WNW	2 bft

Tabel 4: Onderzoeksmomenten vleermuisonderzoek, met weergegevens. Bron: KNMI.nl, gecorrigeerd met eigen waarnemingen in het veld.

3.2 Volledigheid onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de voor die soort(groep) geldende standaarden. De onderzoeksperiode voor al de betreffende soorten is optimaal. De inventarisatie blijft echter een

steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is hieraan dan ook voldoende invulling gegeven.

3.3 *Resultaten aanvullend onderzoek*

3.3.1 **Roek**

Het onderzoek naar roek is uitgevoerd door middel van 3 onderzoeksronden.

Toelichting:

- Op 29 maart 2017 is een aanvullend veldonderzoek uitgevoerd. Tijdens dit veldbezoek zijn 16 voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van roek aangetroffen. Tijdens het veldbezoek waren er nog nesten in aanbouw waardoor de mogelijkheid bestaat dat er in een latere periode nog meer nesten bij komen.
- Op 12 april 2017 is een aanvullend veldbezoek in het plangebied uitgevoerd naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van roek. Binnen het plangebied zijn in totaal 18 vaste rust- en verblijfplaatsen van roek aangetroffen (afbeelding 3). Ten tijde van het veldbezoek waren de aanwezige roeken klaar met nestbouw. Er waren geen nieuwe nesten in aanbouw.
- In de omgeving van het plangebied zijn enkele kleinere kolonies bekend ten noordwesten van de rotonde op de provinciale weg en aan de oostzijde van Noordeloos langs de Grootewaard. Het exacte aantal nesten is niet bekend.
- De roeken foerageren in de omgeving van het plangebied in de open weilanden en akkerlanden.

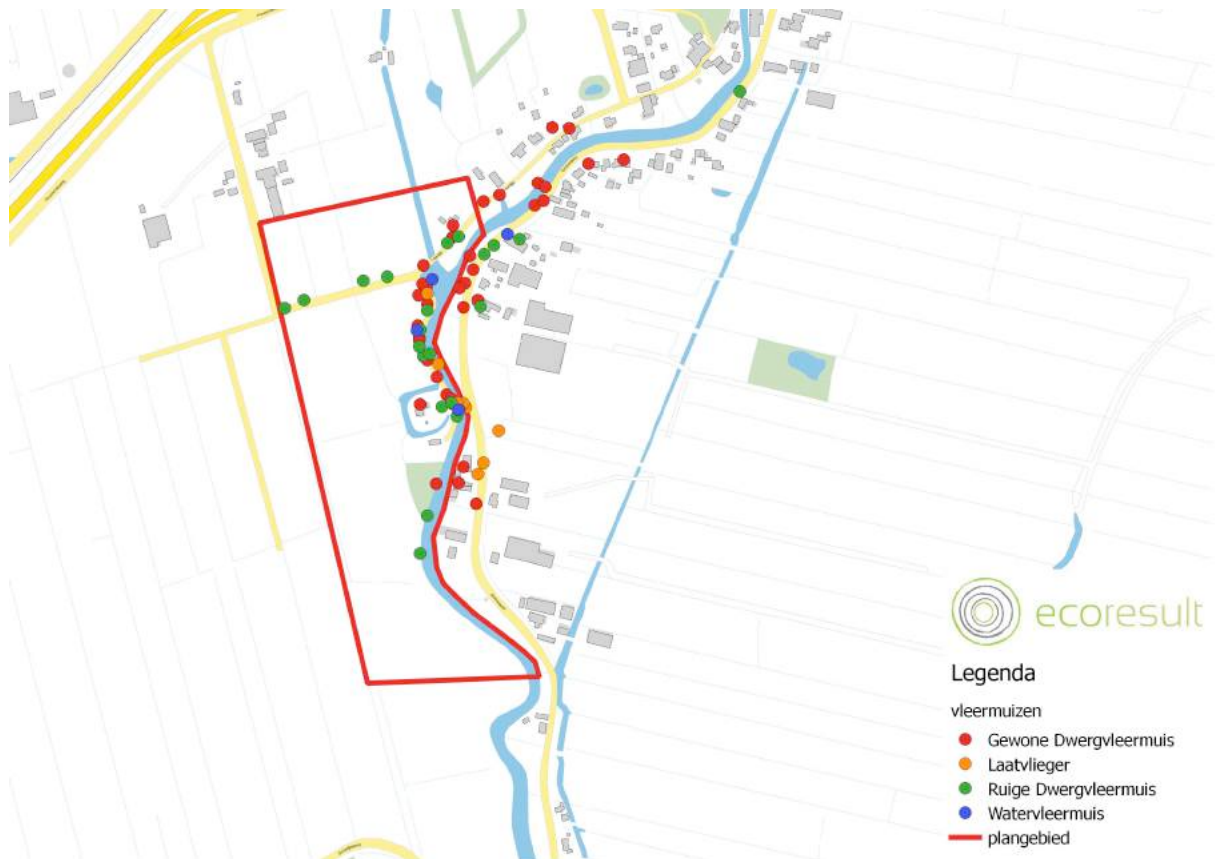

Afbeelding 2: In het plangebied aangetroffen voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van roek (rood omcirkeld).

3.3.2 Ransuil

Onderzoek naar roestplaatsen van ransuil is uitgevoerd op 12 januari 2017. Tijdens het onderzoek zijn geen individuen, voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen of is functioneel leefgebied van ransuil aangetroffen.

3.3.3 Vleermuizen

Afbeelding 3: Waargenomen soorten vleermuizen in en rondom het plangebied. Kaartbron: PDOK

3.3.3.1 Aangetroffen soorten

Gedurende de veldonderzoeken zijn in totaal 88 waarnemingen van vleermuizen verricht verspreid over 4 vleermuissoorten (zie afbeelding 3). 101 waarnemingen werden verricht tijdens de zomerronden en 34 waarnemingen in het najaar:

- Gewone dwergvleermuis (afbeelding 4).
- Ruige dwergvleermuis (afbeelding 5).
- Laatvlieger (afbeelding 6).
- Watervleermuis (afbeelding 7).

3.3.3.2 Gewone dwergvleermuis

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek werden 95 waarnemingen van gewone dwergvleermuizen verricht waarvan 68 tijdens der zomerronden en 27 tijdens de najaarsronden (zie afbeelding 4).

Afbeelding 4: Waargenomen gewone dwergvleermuizen en waargenomen gedrag. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

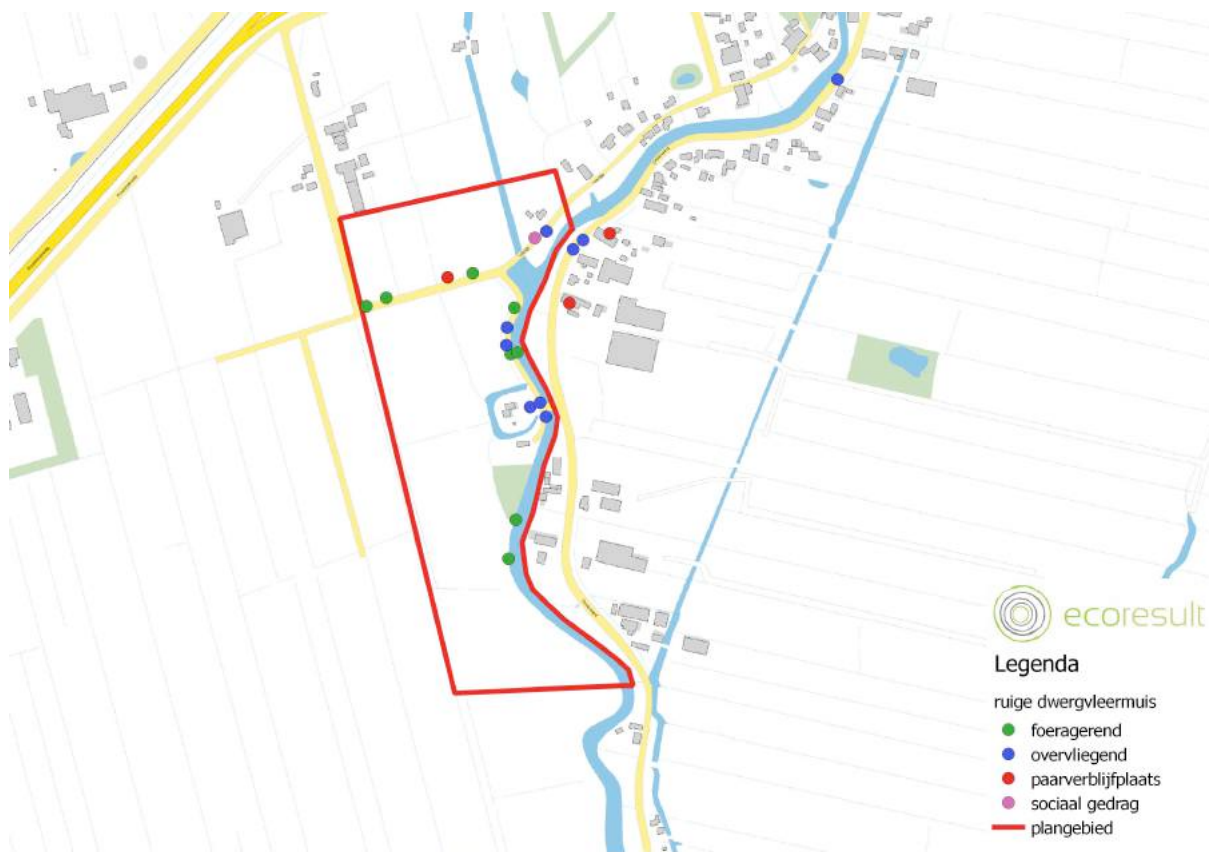
- In het plangebied zijn 2 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig.
 - Laantje 16, verblijfplaats in de luchtspouw of onder de metalen dakrand. Het paarterritorium van deze verblijfplaats beperkt zich tot de bebouwing en de bomen direct rondom de bebouwing. De bomen langs het pad vormen geen onderdeel van het functioneel leefgebied.
 - Laantje 15, de exacte locatie van de paarverblijfplaats is niet bekend. Het paarterritorium van deze verblijfplaats betreft de bebouwing, de aangrenzende tuin en de wilgen direct ten zuiden van de bebouwing, aan de noordzijde van het Laantje.
- Buiten het plangebied zijn 5 paarverblijfplaatsen en is 1 kraamverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aangetroffen. De exacte locatie van de paarverblijfplaatsen is niet

waargenomen maar deze bevinden zich hoogstwaarschijnlijk in de spouwmuren van de desbetreffende adressen:

- De op 18 mei aangetroffen kraamverblijfplaats is aanwezig op de zuidwestgevel van het Laantje 8. De kolonie wordt op basis van het aantal aanwezige zwermende dieren geschat op circa 45 volwassen individuen. De kolonie bevindt zich in de luchtsouw. De invliegopening is een spleet tussen de gevel en één van de houten draagbalken. Tijdens de ronde op 22 juni was deze kraamverblijfplaats niet meer bewoond.
- Één paarverblijfplaats op de Grotewaard 32, de twee stippen op afbeelding 4 op deze locatie betreffen hetzelfde baltsende dier tijdens twee verschillende ronden.
- Één paarverblijfplaats op de Grotewaard 30.
- Één paarverblijfplaats op de Grotewaard 27.
- Één paarverblijfplaats op de Grotewaard 22.
- Één paarverblijfplaats op het Laantje 7-13.
- In het plangebied is geen sprake van een essentiële vliegroute. In het plangebied zijn gedurende de vleermuisronden overvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen maar er is geen sprake van een essentiële vliegstructuur. De beplanting in het plangebied en ten oosten van het plangebied, aan de andere zijde van de Giessen, wordt diffuus door vleermuizen gebruikt om over te vliegen. Op geen moment is een eenduidige vliegstructuur waargenomen.
- In het plangebied wordt door gewone dwergvleermuizen met name intensief gevoerageerd tussen de weg het Laantje en het huis aan het Laantje 16. Hier wordt gevoerageerd boven de watergang, tussen de knotwilgen en de hogere bomen en direct achter de heggen van de fruittuinen. De dieren maken met name van dit gebied gebruik vanwege de beschutte ligging tegen harde wind uit met name westelijke en zuidwestelijke richting en de aanwezigheid van voldoende voedsel. De aanwezigheid van afwisseling tussen essen, knotwilgen, open water en riet- en moerasvegetatie langs de oevers zorgt voor een hoge voedseldichtheid van insecten. Waargenomen is dat gewone dwergvleermuizen bij het aantrekken van de wind de windluwte van de coniferen langs de fruittuinen intensiever gaan gebruiken om te foerageren. Het plangebied werd gedurende alle uitgevoerde ronden intensief door vleermuizen gebruikt om te foerageren. Op geen andere locatie in de omgeving van het plangebied werd door gewone dwergvleermuizen langdurig gevoerageerd.

3.3.3.3 Ruige dwergvleermuis

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek werden 24 waarnemingen van de ruige dwergvleermuis verricht waarvan 9 tijdens de zomerronden en 15 tijdens de najaarsronden.

Afbeelding 5: Waargenomen ruige dwergvleermuizen en waargenomen gedrag. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

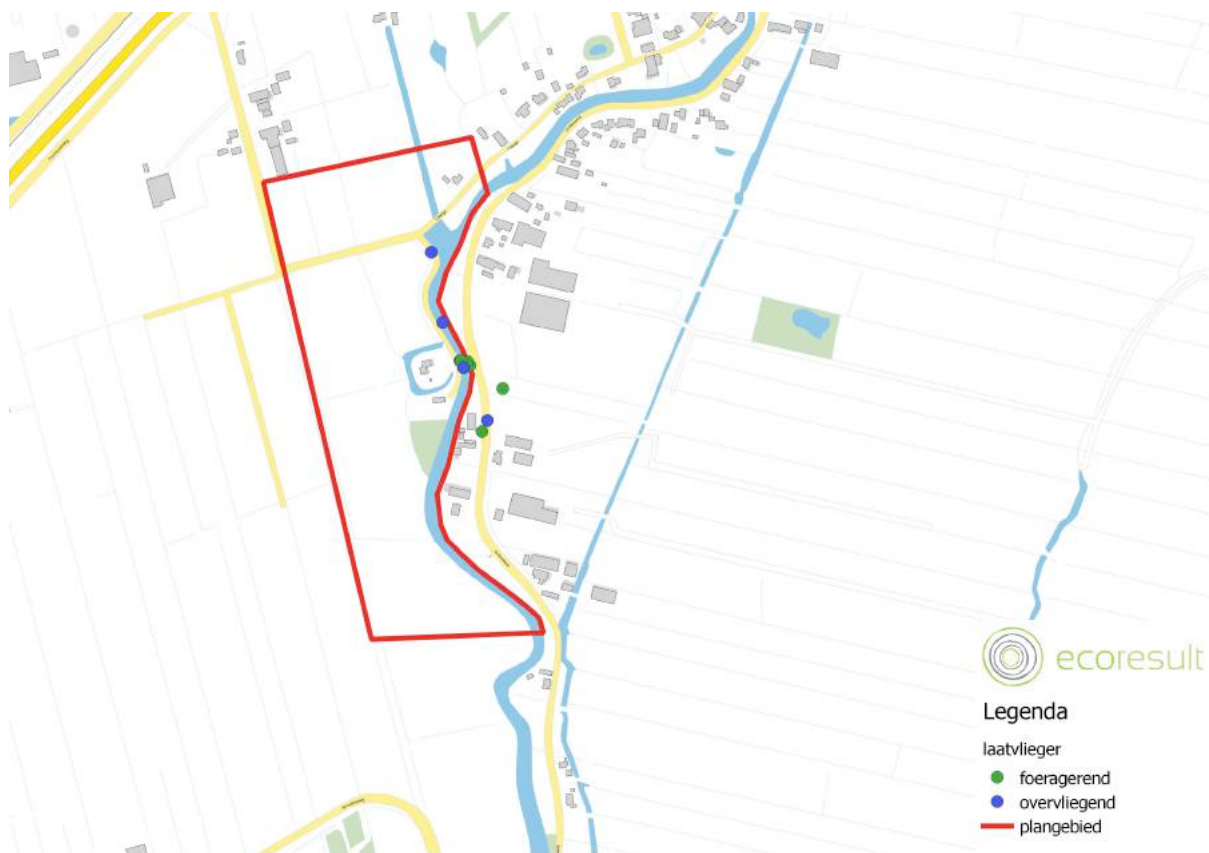
- In het plangebied is 1 paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis aangetroffen. Deze is aanwezig in een onbekende holte in een wilg aan de zuidzijde van het Laantje.
- Buiten het plangebied zijn 2 paarverblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis aangetroffen.
 - Één paarverblijfplaats op de Grotewaard 30.
 - Één paarverblijfplaats op de noordgevel van de Grotewaard 28.
- In het plangebied is geen sprake van een essentiële vliegroute. In het plangebied zijn gedurende de vleermuisronden overvliegende ruige dwergvleermuizen waargenomen maar er is geen sprake van een essentiële vliegstructuur. De beplanting in het plangebied en ten oosten van het plangebied, aan de andere zijde van de Giessen, wordt diffuus door vleermuizen gebruikt om over te vliegen. Op geen moment is een eenduidige vliegstructuur

waargenomen.

- In het plangebied wordt door ruige dwergvleermuizen met name intensief gefoerageerd tussen de weg het Laantje en het huis aan het Laantje 16. Hier wordt gefoerageerd boven de watergang, tussen de knotwilgen en de hogere bomen en direct achter de heggen van de fruittuinen. De dieren maken met name van dit gebied gebruik vanwege de beschutte ligging tegen harde wind uit met name westelijke en zuidwestelijke richting en de aanwezigheid van voldoende voedsel. De aanwezigheid van afwisseling tussen essen, knotwilgen, open water en riet- en moerasvegetatie langs de oevers zorgt voor een hoge voedseldichtheid van insecten. Het plangebied vormt op basis van het onderzoek geen essentieel onderdeel van een vliegroute en is geen essentieel foerageergebied. Voor de ruige dwergvleermuizen is rondom het plangebied binnen enkele kilometers voldoende alternatief habitat aanwezig waar blijvend van gebruik kan worden gemaakt.

3.3.3.4 *Laatvlieger*

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek werden 12 waarnemingen van de laatvlieger verricht waarvan 1 tijdens de ronde op 18 mei en 11 tijdens de ronde op 22 juni. Tijdens de najaarsronden zijn geen laatvliegers waargenomen.

Afbeelding 6: Waargenomen laatvliegers en waargenomen gedrag. Kaartbron: PDOK

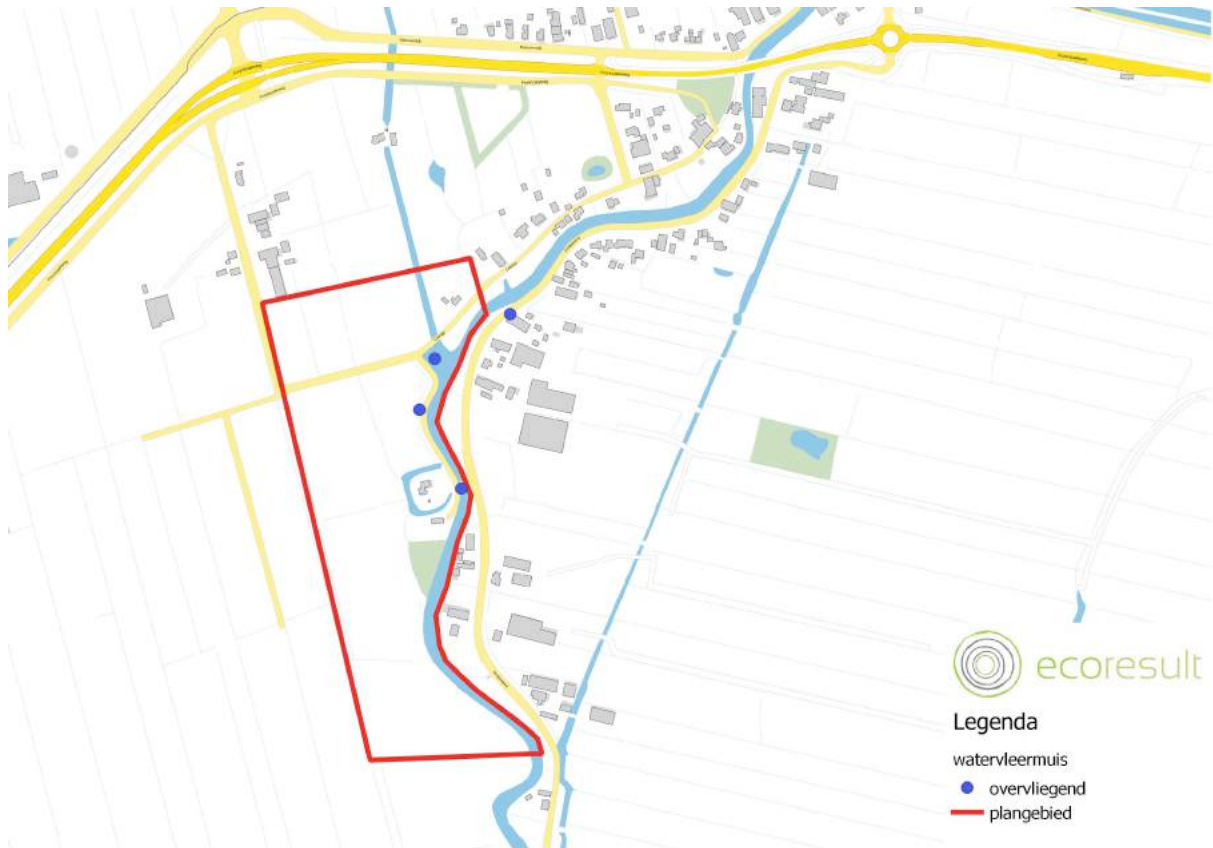
Toelichting:

- In het plangebied zijn geen voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van laatvlieger aangetroffen.
- Buiten het plangebied zijn geen voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van laatvlieger aangetroffen.
- De laatvliegers kwamen tijdens de avondronde op 22 juni vanuit het zuidoosten aangevlogen en hebben enige tijd in de beschutting van de bomen (aan de noordzijde van het Laantje 16) gefoerageerd om vervolgens door te vliegen richting het noordwesten. Het maximaal aantal tegelijkertijd aanwezige laatvliegers is 3. Op geen ander moment zijn in het plangebied voor langere tijd laatvliegers waargenomen. De waarneming van een overvliegende laatvlieger op 18 mei betreft een diffuus overvliegende laatvlieger op weg terug naar de buiten het plangebied aanwezige (onbekende) verblijfplaats. Het plangebied vormt op basis van het onderzoek geen essentieel onderdeel van een vliegroute en is geen essentieel foerageergebied. Laatvlieger is in lage mate afhankelijk van windbeschutte structuren en gefoerageerd veelvuldig boven open terrein. Er zijn voor de laatvlieger in de omgeving

voldoende alternatieven aanwezig.

3.3.3.5 *Watervleermuis*

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek werden 4 waarnemingen van de watervleermuis verricht.

Afbeelding 7: Waargenomen watervleermuizen en waargenomen gedrag. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

- In het plangebied zijn geen voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van watervleermuis aangetroffen.
- Buiten het plangebied zijn geen voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen van watervleermuis aangetroffen.
- In het plangebied zijn geen vliegroutes en is geen essentieel foerageergebied aanwezig. De foeragerende watervleermuizen gebruikten korte tijd de Giessen in het plangebied om over te vliegen. Op geen moment zijn langdurig aanwezige watervleermuizen waargenomen.

4 Effectbeoordeling

4.1 *Roek*

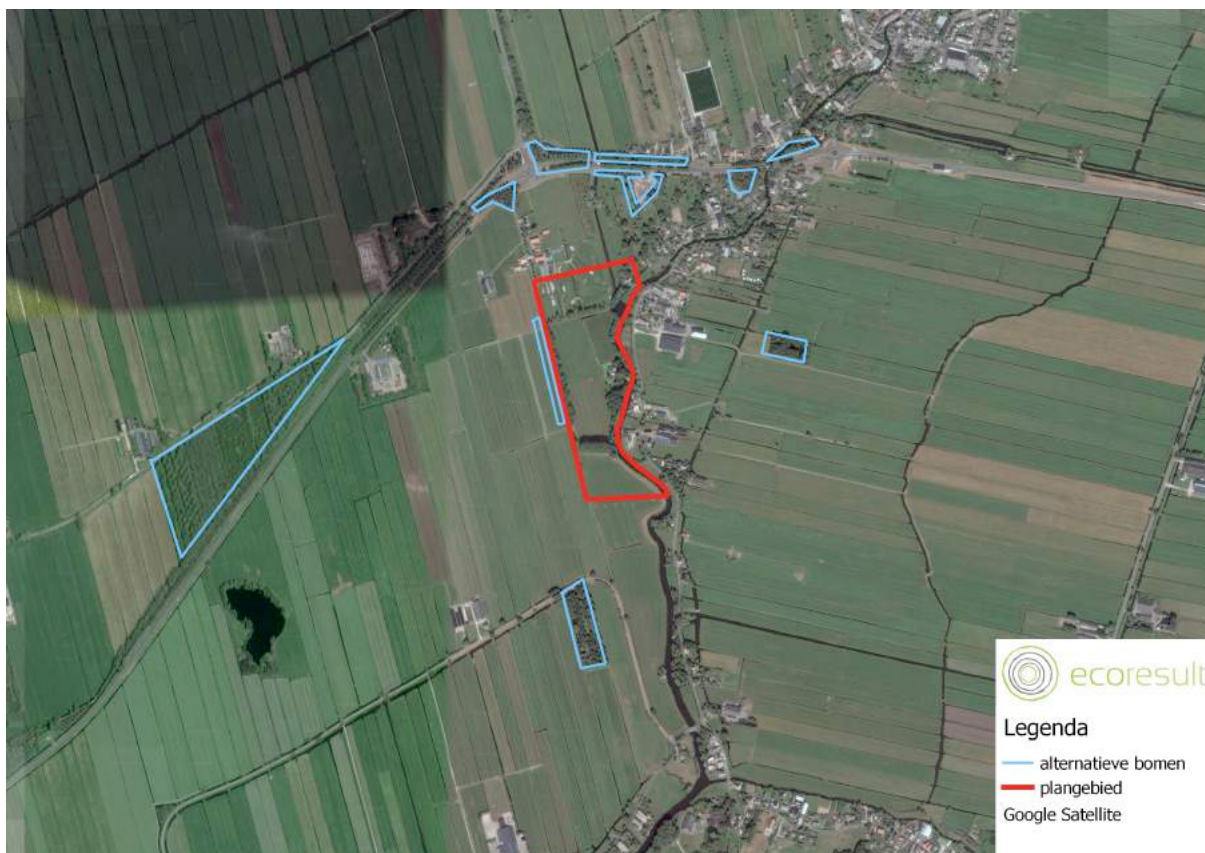
Binnen het plangebied zijn in totaal 18 voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van roek aanwezig. Door de geplande kap zullen in totaal 8 voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van roek verdwijnen. De overige 10 voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van roek zijn aanwezig in bomen die niet gekapt zullen worden en behouden hun functionaliteit. Van verstoring van deze nestplaatsen is geen sprake door het treffen van maatregelen (zie hoofdstuk 5).

De roek is een zeer flexibele soort die gemakkelijk nieuwe nesten nestplaatsen bouwt, zeker indien er op een locatie al andere roeken aanwezig zijn (bron: Kennisdocument roek). In het plangebied blijven voldoende geschikte bomen aanwezig waar de roeken van de weg te nemen nestplaatsen een nieuwe nestplaats kunnen bouwen. Tevens zijn in de omgeving van Noordeloos binnen 1 kilometer afstand voldoende alternatieve volwassen bomen aanwezig (zie afbeelding 8) en meerdere kleine populaties aanwezig waar de roeken zich bij kunnen voegen. Door de werkzaamheden worden geen functioneel leefgebied aangetast. In de omgeving blijft ten alle tijde ruim voldoende foerageergebied in de vorm van weilanden en akkerlanden aanwezig.

De volgende verbodsbepalingen worden door de werkzaamheden overtreden:

- Art 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.

Ontheffing op de Wet natuurbescherming is noodzakelijk voor het wegnemen van 8 voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van roek.

Afbeelding 8: Alternatieve nestbomen voor roek buiten het plangebied, binnen 1 kilometer van het plangebied. Kaartbron: Google satellite

4.2 Ransuil

Vaste rust- en verblijfplaatsen, functioneel leefgebied of individuen van de ransuil zijn niet aanwezig. Negatieve effecten zijn uitgesloten. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden en er hoeven geen aanvullende maatregelen getroffen te worden.

4.3 Vleermuizen

4.3.1 Vaste rust- en verblijfplaatsen

In het plangebied zijn twee paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en één voortplantingsplaats van ruige dwergvleermuis aanwezig.

- De paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis blijft behouden, deze boom en aangrenzende bomen worden niet gekapt. De werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de invloedssfeer van de verblijfplaats waardoor de functionaliteit gegarandeerd blijft. Negatieve effecten zijn uitgesloten.

- De paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aan het Laantje 16 blijft behouden. De bebouwing waarin de paarverblijfplaats aanwezig is blijft onaangetast. Het paarterritorium omvat de bebouwing en de direct aangrenzende bomen. Geen van de bomen binnen het paarterritorium van de gewone dwergvleermuis wordt gekapt waardoor de functionaliteit gegarandeerd blijft. Negatieve effecten zijn uitgesloten.
- De paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aan het Laantje 15 blijft behouden. Het paarterritorium omvat de bebouwing, de aangrenzende tuin en de wilgen aan de noordzijde van het Laantje, direct naast het bruggetje van de naastgelegen watergang. Geen van de bomen binnen het paarterritorium van de gewone dwergvleermuis wordt gekapt waardoor de functionaliteit gegarandeerd blijft. Negatieve effecten zijn uitgesloten.

4.3.2 Essentieel functioneel leefgebied

Het plangebied is onderdeel van essentieel functioneel leefgebied van een kraamkolonie gewone dwergvleermuizen. Het plangebied is op zichzelf staand niet direct essentieel functioneel leefgebied. Op minimaal 275 meter tot het plangebied is een kraamverblijfplaats van gewone dwergvleermuizen aanwezig in het Laantje 8. Deze kraamverblijfplaats is afhankelijk van de donkere en beschutte structuren in dichte nabijheid (binnen 1 kilometer) van de dorps(kern) om te foerageren. Grotere afstanden worden doorgaans niet afgelegd wegens de noodzaak om meerdere malen per nacht terug te vliegen naar de verblijfplaats om de jongen te voeden. Door de kap van de essenlaan ten noorden van het Laantje 16, het verwijderen van de coniferenhaag op hetzelfde traject en het gedeeltelijk verwijderen van het bosperceel ten zuiden van het Laantje 16 zal de situatie zodanig veranderen dat de functionaliteit als blijvend foerageergebied in het plangebied niet gegarandeerd is. Door het verwijderen van de essenlaan en de coniferenhaag vervalt de beschutting tegen wind weg en nemen de aanwezige voedselbronnen significant af. Tijdens het onderzoek (avondronde op 22 juni en de twee najaarsronden) is de directe omgeving van het plangebied (tot circa 200 meter afstand) bekeken. Op geen andere locatie wordt door meerdere individuen langdurig gevoerd.

De werkzaamheden zullen niet tot gevolg hebben dat de kraamverblijfplaats zijn functie verliest, echter zijn cumulatieve effecten door verstoring niet uit te sluiten. In de omgeving van het plangebied zijn weinig andere donkere en beschutte structuren die dit verlies aan habitat op de lange termijn over kunnen nemen.

Door het verminderde aanbod van voedsel en beschutting zullen de dieren uit de kraamverblijfplaats grotere afstanden moeten afleggen en meer energie moeten verbruiken voor dezelfde hoeveelheid voedsel. Dit zorgt voor druk op de draagkracht van het gebied voor de aanwezige aantallen

dwergvleermuizen³.

Negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding kunnen op de langere termijn optreden.

Door de werkzaamheden worden de volgende verbodsbepalingen overtreden:

- Art 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.
- Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.

Negatieve effecten kunnen worden voorkomen door het treffen van maatregelen (zie paragraaf 5.2). De omstandigheden zullen dan alsnog wel anders zijn dan de huidige situatie maar van een direct negatief effect of effect op de lange termijn is dan geen sprake. In dit geval is ontheffing op de Wet natuurbescherming niet noodzakelijk.

Indien niet kan worden voldaan aan deze maatregelen is ontheffing noodzakelijk voor het opzettelijk verstoren van individuen en vaste rust- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis.

Door het treffen van maatregelen blijft de gunstige staat van instandhouding op lange termijn behouden (zie paragraaf 5.2).

3 "Aantasting van de functionaliteit kan aan de orde zijn als de kwantiteit of de kwaliteit van de voortplantingsplaats of rust- en verblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis afneemt, waardoor deze plek niet meer de functie van voortplantingsplaats of rust- of verblijfplaats kan vervullen. Ook moet de omgeving van voldoende kwaliteit blijven, bijvoorbeeld om voldoende voedsel te kunnen vinden of om van de ene naar de andere verblijfplaats te kunnen vliegen". - "Er kan sprake zijn van verstoring van een voortplantingsplaats of van een rustplaats als deze plaatsen fysiek, al dan niet voorlopig, wel in stand blijven, maar de activiteiten wel tot gevolg hebben dat de betreffende functie niet of minder goed vervuld kan worden". Bron: Kennisdocument gewone dwergvleermuis

5 Maatregelen

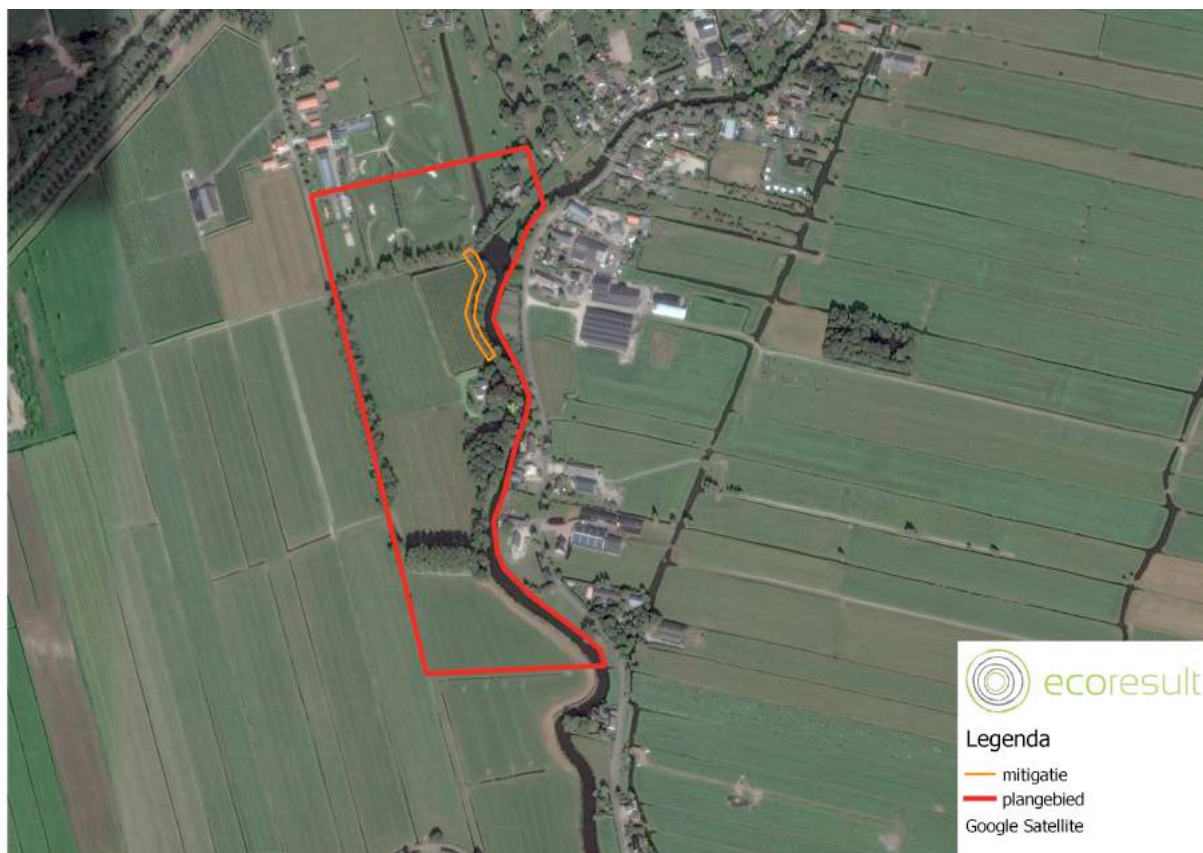
5.1 *Roek*

- Alle werkzaamheden binnen een straal van 50 meter rondom de nestplaatsen van de roeken dienen te worden uitgevoerd buiten de voortplantingsperiode van roek. De werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden in de periode 1 augustus- 31 december.

5.2 *Vleermuizen*

Door het treffen van maatregelen blijft de gunstige staat van instandhouding op lange termijn gegarandeerd. Randvoorwaarden voor deze maatregelen zijn:

- Indien er een dichte rij knotwilgen wordt aangeplant vergelijkbaar aan, of iets kleiner dan de huidige rij (op de plek waar nu de essen staan) zal deze voor voldoende beschutting en voedsel kunnen zorgen. In combinatie met een hoge oeverbeplanting in de Giessen biedt dit voldoende beschutting. Indien deze snel na de ophoging gerealiseerd kan worden is voor de werkzaamheden geen ontheffing nodig wegens het uitblijven van een direct effect. Indien de aanplant van grotere bomen niet mogelijk is en de aanplant beperkt blijft tot jonge aanplant zijn negatieve effecten niet uitgesloten en dient tevens een vleermuisscherm te worden geplaatst. Dit scherm dient aanwezig te zijn totdat de aanplant tijd heeft gehad (minimaal 1 jaar) om enige omvang te krijgen maar kan ook langer duren afhankelijk hoe de aanplant aan slaat. Voor deze maatregelen zal ontheffing nodig zijn.
- Uitheemse soorten dienen vermeden te worden wegens de zeer beperkte rijkdom aan insecten als voedselbron voor vleermuizen.
- De maatregelen dienen verder uitgewerkt en opgenomen te worden in een ecologisch werkprotocol.

Afbeelding 9: Te mitigeren strook beplanting. Kaartbron: Google Satellite

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 *Conclusies*

Roek

In het plangebied zijn 18 voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van roek aanwezig. Door de werkzaamheden worden 8 voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van roek weggenomen. De overige 10 nestplaatsen blijven behouden. Van verstoring van deze nestplaatsen is geen sprake door het treffen van maatregelen.

De volgende verbodsbepalingen worden door de werkzaamheden overtreden:

- Art 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.

Ontheffing is noodzakelijk voor het wegnemen van 8 voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van roek.

Ransuil

- Vaste rust- en verblijfplaatsen, functioneel leefgebied of individuen van de ransuil zijn niet aanwezig. Negatieve effecten zijn uitgesloten. Er hoeft geen ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden en er hoeven geen aanvullende maatregelen getroffen te worden.

Vleermuizen

- Het plangebied is onderdeel van essentieel functioneel leefgebied van een kraamkolonie gewone dwergvleermuizen. De werkzaamheden zullen niet tot gevolg hebben dat de kraamverblijfplaats zijn functie verliest, echter zijn cumulatieve effecten door verstoring niet uit te sluiten. Door het verminderde aanbod van voedsel en beschutting zullen de dieren uit de kraamverblijfplaats grotere afstanden moeten afleggen en meer energie moeten verbruiken voor dezelfde hoeveelheid voedsel. Dit zorgt voor druk op de draagkracht van het gebied voor de aanwezige aantallen dwergvleermuizen. Negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding kunnen op de lange termijn optreden.

Door de werkzaamheden kunnen de volgende verbodsbepalingen overtreden:

- Art 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.
- Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing is noodzakelijk voor het opzettelijk verstoren en beschadigen van individuen en vaste rust- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis.

Door het treffen van maatregelen blijft de gunstige staat van instandhouding op lange termijn gegarandeerd en is het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming niet nodig.

Randvoorwaarden voor deze maatregelen zijn op hoofdlijn (zie paragraaf 5.2):

- op korte termijn aanplanten van een dichte rij knotwilgen, vergelijkbaar aan of iets kleiner dan de huidige rij (op de plek waar nu de essen staan), waardoor deze voor voldoende beschutting en voedsel kunnen zorgen. In combinatie met een hoge oeverbepanting in de Giessen biedt dit voldoende beschutting.
- De maatregelen dienen verder uitgewerkt te worden en opgenomen te worden in een ecologisch werkprotocol.

6.2 *Aanbevelingen*

6.2.1 **Zorgplicht**

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. Dat betekent dat voor de wet alle dieren van onvervangbare waarde zijn en dat mensen daar niet onzorgvuldig mee mogen omspringen. Vanuit deze gedachte is de zorgplicht ontstaan. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Concreet betekent dit dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Dit houdt bijvoorbeeld in dat wanneer men in het werkterrein een egel aantreft, deze buiten het werkterrein geplaatst dient te worden of de kans moet krijgen om op eigen kracht het werkterrein te verlaten.

7 Literatuur

7.1 *Literatuur*

Veen, K. van, 2016. Natuurtoets. In het kader van de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Natuurnetwerk Zuid-Holland. Plangebied: Regionale kadeversterking Giessen- Noordeloos. Rapportkenmerk ER20160926v01. Ecoresult B.V., Dordrecht.

Waterschap Rivierenland, Programma van eisen Ingenieursdiensten Regionale kadeversterking Giessen - Noordeloos

Iv- Infra, 2017. Definitief ontwerp ophoogfasering

Iv- Infra, 2017. Opbreektekening

7.2 *Internet*

PDOK (Publieke Dienstverlening Op Kaart)

<https://www.pdok.nl/>

Kennisdocumenten

<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

Vleermuisprotocol 2017

<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>